

til valg på, at man gerne ville have forbeholdene ophævet.

Integrationsministeren (Bertel Haarder):

Hvis Danmark ikke havde haft et forbehold, tror jeg, at vi havde kunnet ændre direktivet om familiesammenføring, sådan at de danske regler kunne rummes inden for direktivet. Det er nemlig lykkedes lande som Østrig, Tyskland og Holland at få ændret direktivet, så deres særlige nationale kendetegn kunne rummes inden for det fælles direktiv. Der kræves jo enstemmighed, og derfor havde Danmark i allerhøjeste grad kunnet få indflydelse på tingene, hvis vi ikke havde haft forbeholdet.

Jeg vil blot sige her til afslutning: Hvis to, som søger familiesammenføring, ikke taler samme sprog, vil de efter gældende regler falde for proformakravet, altså så vil risikoen for, at de får nej med henvisning til proformareglen, være stor. Derfor er der jo nok ikke den store effekt i Det Radikale forslag om, at de skal tale samme sprog, for det skal de i realiteten allerede efter gældende regler. Men om vi i forbindelse med en eventuel revision af lovgivningen skal skrive det, som Det Radikale Venstre foreslår, har jeg da for så vidt et åbent sind over for det.

Kl. 16.05

Så vil jeg sige til fru Gerner Nielsen og til fru Kornbek, som er gået, at det jo ikke er sådan, at vi ingenting gør for de familiesammenførte.

Sammenlignet med tilstanden, da fru Gerner Nielsen var minister, er det altså som noget nyt blevet sådan, at man skal have gået til integrationsprogrammet med sprogundervisning for at få permanent opholdstilladelse og man skal bestå en ganske svær prøve for at få statsborgerskab.

Jeg tror, at man i alle familier vil være meget interesseret i at sikre, at både mor og far kan få permanent opholdstilladelse og derefter statsborgerskab. Så det tror jeg er en meget stærk ansporing. Dertil kommer, at der som noget nyt er blevet støtte til kommuner, når de tilbyder familiesammenførte integrationsprogram. Det er altså ikke sådan, at der ikke er sket noget. Der er i allerhøjeste grad sket noget, som både lokker og skubber familiesammenførte i retning af at få lært dansk.

Man kan selvfølgelig overveje at sige, at de skal tvinges. Men nu har nogle af os jo også beskæftiget os med undervisning før. Hvor meget godt er der egentlig kommet ud af tvangsunder-

visning, hvor man skal sidde den af? Mon ikke det er bedre, at der er en belønning for at kunne dansk? Det tror jeg næsten.

Så vil jeg gentage, at tvangsægteskaber er forbudt. Problemet er arrangerede ægteskaber. Og det er rigtigt, at der måske også er andre, der arrangerer ægteskaber end udlændinge i Danmark, men den utilsigtede brug af familiesammenføringsreglerne skyldes jo familiesammenføringsarrangementer. Det er det, der har skabt den store tilstrømning, som igen er årsag til, at vi fik hele ændringen af udlændingeloven. Sådan hænger det jo sammen.

Så vil jeg til sidst sige, at indtil for få uger siden stod Danmark alene med 24-års-reglen. Nu er ikke blot hele EU indstillet på en 21-års-regel i stedet for den hidtil gældende 18-års-regel, nu er også Det Radikale Venstre indstillet på en 21-års-regel, bl.a. med henvisning til EU. Jamen så kom både EU og Det Radikale Venstre jo halvdelen af vejen. Lad os nu se, hvordan det går i de kommende år. Jeg tror, at flere lande vil opdage, at de gør især de unge kvinder en tjeneste ved at sikre, at de kan få en uddannelse, før de eventuelt indtræder i det ægteskab, som forældrene desværre ofte arrangerer længe før, børnene overhovedet bliver myndige.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Den fg. formand (Grete Schodts):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Udvalget for Udlændinge- og Integrationspolitik. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

16) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 126:

Forslag til folketingsbeslutning om indsats til sikring og forbedring af udenlandske kvinders rettigheder.

Af Elsebeth Gerner Nielsen (RV) og Anne Baastrup (SF) m.fl.

(FremSAT 27/3 2003).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Integrationsministeren (Bertel Haarder):

Debatten har jo allerede været vidt omkring under det foregående beslutningsforslag, og derfor kan debatten om de følgende måske blive lidt kortere.

Jeg vil gerne til dette beslutningsforslag sige, at vold mod kvinder i almindelighed og udenlandske kvinder i særdeleshed er et problem, som skal tages alvorligt. Derfor fremlagde regeringen for mere end et år siden en national handlingsplan om vold mod kvinder.

Forslaget om, at udenlandske kvinder, som udsættes for vold, altid skal bevare deres midlertidige opholdstilladelse, uanset hvor kort eller længe de har været i landet, kan regeringen ikke støtte. Men vi lagde meget vægt på, at vi, da vi forlængede 3-års-kravet til et 7-års-krav, før man får permanent opholdstilladelse, bevarede den hidtil gældende praksis for så vidt angår voldsramte kvinder, således at der ganske enkelt ingen ændring er sket på feltet.

Kl. 16.10

Vi har altså ikke udsat det tidspunkt, hvor en voldsramt kvinde kan få permanent opholdstilladelse. Det skyldes, at vi i regeringen var udmærket klar over, hvor vanskelige disse sager er, også for myndighederne, som skal udrede trådene.

Der blev lagt en praksis for nogle år siden, og den praksis er i sig selv en støtte, fordi den har gjort, at man nogenlunde ved, hvad man plejer at gøre i slige tilfælde. Og den praksis vil vi gerne fortsat drage nytte af. Denne praksis blev indført i 1996. Den har ført til, at udlændingemyndighederne i ca. en tredjedel af de sager, hvor der har været tale om vold, tillader de pågældende at blive i landet trods samlivsophævelsen.

Så vil jeg i øvrigt gentage, at regeringen som nævnt under det tidligere forslag er positivt indstillet over for, at en person, som har været voldelig over for en ægtefælle, som er hentet hertil, må vente 10 år med at hente en ny ægtefælle.

Så er der spørgsmålet om adgang til tolkebistand og bisidder. På det punkt vil forslagsstillerne give nogle nye rettigheder. Jeg synes, det er unødvendigt. Der bliver allerede i dag stillet tolk til rådighed. Der er regler om bistandsadvokater. Offentlige myndigheder er forpligtet til at vejlede og skaffe fornøden tolkebistand. Det gælder også ved afhøring af politiet, som skal finde sted på et sprog, den afhørte forstår.

Alle voldsramte har ret til en bistandsadvokat og en uvildig bisidder. Politiet har pligt til at vejlede den voldsramte kvinde om adgangen til at få beskikket en bistandsadvokat. Der skal gives vejledning, inden den forurettede afhøres første gang, og denne vejledning skal gentages i forbindelse med og inden afhøringen. Politiet drager omsorg for, at den forurettedes begæring om beskikkelse af en advokat indbringes for retten. Endelig er der i alle politikredse etableret en offerrådgivning. Og ofre skal vejledes om muligheden for at søge støtte i en offerrådgivning.

Jeg synes således ikke, at der er brug for ændringer på dette punkt, men jeg vil gerne understrege, at alt, hvad jeg her har remset op, er meget vigtigt. Det skal efterleves, og det bliver efterlevet.

Med hensyn til punkt 3 mener regeringen ikke, at det er nødvendigt at igangsætte en oplysningsindsats over for politi- og sundhedspersonale for at indskærpe deres forpligtelse til at dokumentere kvindens fysiske og psykiske tilstand ved henvendelser som følge af vold.

Politiet har fået indskærpet denne forpligtelse. Rigsadvokaten har skriftligt indskærpet, at det i sager om vold i parforholdet er af særlig betydning, at politiet hurtigst muligt får belyst skaderne på den forurettede og beskriver disse udførligt og præcist i politirapporten.

Hvis der er behov for lægebehandling, skal politiet yde den forurettede bistand til at komme til læge. Og den forurettede bør i den forbindelse opfordres til at give sit samtykke til, at politiet indhenter en politiattest om skaderne. Denne attest indhentes som bekendt af politiet hos sygehusvæsenet eller den praktiserende læge til brug for en eventuel straffesag til dokumentation af forurettedes skader.

Det er alt sammen for, at der ikke pludselig er nogen, som kommer ud for, at der var noget, de ikke vidste, og noget, de ikke fik gjort, fordi de ikke var klar over det. Jeg synes, at netværket her omkring den voldsramte er ret så tæt, og at forpligtelserne er ret så klare for både politiet og andre, som vedkommende kommer i forbindelse med.

Der er for sundhedspersonalet allerede en journaliseringspligt. Alle skader skal beskrives i patientens journal, herunder også spørgsmålet om patientens psykiske tilstand.

Som opfølgning på regeringens handlingsplan om vold mod kvinder er der iværksat en oplysningskampagne rettet mod alle disse grupper af fagfolk. Der afholdes således 26 temadage

landet over, hvor der inviteres lokalpolitikere og fagfolk, herunder politi og sundhedspersonale fra alle grupper. Der er ligeledes udarbejdet en materialesamling til fagfolk, ligesom der etableres samarbejdsfora for krisecentre og socialforvaltninger.

Til sidst punkt 4. Det følger af integrationsloven, at nyankomne udlændinge skal tilbydes et kursus i samfundsforståelse og danskundervisning. Kurset skal indeholde generel og overordnet information om forhold, som må anses for at have væsentlig betydning for forståelse af det danske samfund. Kurset har til formål generelt at oplyse om samfundet, men kan også omfatte spørgsmålet om beskyttelse og rettigheder i tilfælde af vold i ægteskabet. Det gælder også oplysninger om adgangen til at få en tidsbegrænset opholdstilladelse forlænget.

Kl. 16.15

Det er derfor min opfattelse, at behovet for at oplyse kvinder om muligheden for hjælp og om deres rettigheder snarere bør tilgodeses gennem en særlig målrettet oplysningsindsats, og det er netop grunden til, at regeringen har iværksat de initiativer, som jeg lige har nævnt.

Udlændingestyrelsen har i øvrigt udarbejdet en pjeces om udlændingelovens regler om voldelige ægteskaber. Pjecen henvender sig særlig til de kvinder, der udsættes for vold, og i pjecen beskrives de regler i udlændingeloven, der gælder for udlændinge, hvis ægteskab eller samliv ophører på grund af vold. Den er på en række sprog, dansk plus fem fremmedsprog, og den er trykt i en million eksemplarer.

Så jeg synes, jeg med sandhed kan sige, at regeringen har været der, Folketinget har været der. Vi har stillet det op, der skal stilles op på dette felt. Nu gælder det om, at alle de redskaber og forpligtelser, som gælder, også bliver efterlevet.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Meget kort: Jeg er meget overrasket over regeringens holdning til det her, ikke mindst efter at hr. Troels Lund Poulsen og hr. Eyvind Vesselbo har været ude og sige præcis det modsatte af det, integrationsministeren siger nu, nemlig at selvfølgelig må regeringen tage sig af det her spørgsmål, og at vi står med et alvorligt problem, som et dansk samfund ikke kan være bekendt. Så kommer ministeren og undsiger de to. Eller også kører regeringen en strategi, der hedder, at den ene dag siger man ét, og den næste

dag siger man noget andet, og ingen lægger mærke til det.

(Kort bemærkning).

Integrationsministeren (Bertel Haarder):

Det kan jo være, at de to ikke var helt klar over alt det, som jeg her har remset op, og det kan jo også være, at de hverken har talt på regeringens eller Venstres vegne.

Den fg. formand (Grete Schødts):

Fru Birthe Rønn Hornbech i ordførerrækken.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Vi deler også forslagsstillernes vurdering af, at vold mod kvinder altid er et problem og skal tages alvorligt. Regeringen har jo også, som integrationsministeren har gjort rede for, fremlagt handlingsplaner på området.

Vi kan ikke støtte, at udenlandske kvindelige statsborgere altid skal bevare deres midlertidige opholdstilladelse, hvis de hævder, at de har været udsat for vold og bryder ud af et voldeligt ægteskab. Jeg må henlede opmærksomheden på, at det er flere år siden, at man indførte nogle særlige regler, der tog særligt hensyn til voldsramte udlændinge, når det drejede sig om inddragelse af opholdstilladelse.

Det er også værd at understrege, at med de stramninger, der er gennemført i udlændingeloven, er der netop ikke sket nogen stramninger på dette område. Så kvinderne er altså ikke blevet dårligere stillede efter regeringens stramninger.

Lad mig så f.eks. nævne forslaget om adgang til tolkebistand og bisidder. Det er jo nogle muligheder, der efter vores opfattelse allerede er der. Med hensyn til voldsramte har det jo i en del år været sådan, at alle kan få en bistandsadvokat, hvad enten man er mand eller kvinde, dansker eller udlænding.

Man er også i forslaget inde på, at der skal igangsættes en oplysningsindsats. Lad mig sige, at vi aldrig kan få oplysning nok, men det er værd at understrege, at der er meget oplysning i øjeblikket både over for det faglige personale og over for de truede grupper. Jeg kan også, som ministeren har gjort det, henviser til Rigsadvokatens meddelelse.

Det er jo heller ikke noget nyt, at udlændinge får samfundskurser og sprogkurser; alt det skulle være med til at styrke deres psykiske beredskab.

Vi medgiver forslagsstillerne: Området er vigtigt, men vi synes egentlig, at der allerede er taget rigtig mange initiativer fra regeringens side, og det er meget vidtgående og mangfoldige initiativer.

Vi kan ikke støtte forslaget.

Kl. 16.20

Sophie Hæstorp Andersen (S):

Socialdemokraterne går ind for et samfund, der bygger på klare rettigheder og pligter. Vi lægger vægt på, at alle mennesker i Danmark på trods af forskellig opfattelse og baggrund føler ansvar for hinanden, at alle oplever et fællesskab baseret på en række grundlæggende værdier.

Socialdemokraterne arbejder for et samfund, hvor antidemokratiske, autoritære eller kvindeundertrykkende holdninger ikke får lov til at brede sig, og derfor vil vi gerne takke Det Radikale Venstre og SF for det forslag, der behandles her i dag, om at gøre en ekstra indsats for at sikre og forbedre udenlandske kvinders rettigheder. Vi kunne godt have været medforlagsstillerne på forslaget her i dag, hvis ellers vi havde fået tilbud om det.

Vi har også hørt regeringen og Venstre fortælle om, at der sker meget, men vi mener også, at det er godt, at der er nogle, der sætter fokus på, at der måske er en ekstra indsats. For det danske samfund bygger på en holdning om ligeværd mellem mennesker, og det er Socialdemokraternes holdning, at voldsramte kvinder i Danmark skal beskyttes og hjælpes, uanset hvilken etnisk baggrund de måtte have.

Der er brug for en stærk støtte og opbakning til kvinder, der ønsker at bryde ud af et voldeligt ægteskab, og derfor var den tidligere SR-regering med til at vedtage en lov, der skulle sikre voldsramte kvinders ret til fortsat, midlertidig eller permanent opholdstilladelse i Danmark, hvis de brød med en voldelig ægtemand.

I praksis har loven dog, som det påpeges i bemærkningerne til det her forslag, vist sig at blive brugt meget lidt. Det indgår nemlig ikke som et særskilt grundlag for fortsat tildeling af opholdstilladelse, at der har været vold i parforholdet. Derimod vurderes dette i forhold til, i hvor lang tid kvinden har været i landet, og om hun overhovedet kan bevise at have været udsat for vold. Dette betyder i praksis, at kun en ud af tre kvinder får lov til at blive i Danmark efter et brutt ægteskab med en herboende voldelig ægtemand.

Konsekvenserne for en udenlandsk kvinde, der f.eks. bryder ud af et ægteskab med en voldelig dansk ægtemand, er altså ikke kun fysisk og psykisk skade, hvilket jo er slemt nok i sig selv, men også direkte at blive sendt hjem til et hjemland måske uden sine børn og uden mulighed for at skabe sig et nyt liv.

Ser man det i sammenhæng med, at regeringen sidste år forlængede antallet af år, hvor en udlænding kun kan opnå midlertidig opholdstilladelse, fra 3 til 7, så stilles disse kvinder altså endnu værre end tidligere. Det kan Socialdemokraterne ikke acceptere, og derfor støtter vi de initiativer, som De Radikale og SF foreslår her i dag.

Vi mener dog også, at det forslag, som var med i behandlingen af det sidste forslag, vi netop har behandlet her i dag, B 125, om, at en dansk mand, der f.eks. op til flere gange har hentet en kone i udlandet for herefter at lade sig skille fra hende, inden de 7 år er gået, hvor kvinden jo ellers ville opnå ret til midlertidig opholdstilladelse alene, ikke fremover skal kunne få familiesammenføring med en ny tredje, fjerde eller femte kone, ville have været et rigtig godt initiativ at tage på det her område og have med her, for vi synes, det er et godt initiativ, som vi meget gerne vil støtte, og hører også, at ministeren er positivt stillet over for det.

Vi ville se velvilligt på, at man måske inkorporerede det i det her forslag, og det vil vi også gerne være med til at debattere under den videre udvalgsbehandling. Vi kan støtte forslaget, som det ligger her og nu.

Søren Krarup (DF):

Det er et særkende ved Det Radikale Venstres eller for den sags skyld den politiske korrektheds adfærd, at man sværges til frasen, det vil sige den rigtige sprogbrug, det korrekte udtryk. Sig ordet, og det er nok. Nogen interesse i at undersøge ordet og at præcisere endside kritiserer ordets indhold findes ikke.

Ved det forrige beslutningsforslag var det begrebet tvangsægteskab, man forholdt sig ganske ukritisk til. Dette blev gjort til en udvendig størrelse, der kunne bestemmes på samme måde som en græsart.

Denne gang er det begrebet vold, der på samme måde bruges som det magiske ord, der åbner bjerget. Men at vold ikke uden videre er entydig, fornemmes ikke.

Vi var nogle stykker, der opdagede det i 1980'erne og 1990'erne. Dengang var vi optaget

af at forsvare familier, der var kommet i behandlersamfundets mølle og havde fået tvangsfjernet deres børn ofte på ganske løse og upræcise anklager for vold imod børn.

Kl. 16.25

Det var det samme som i forhold til begrebet revselsesret, det, vi var inde på før, det vil sige forældremyndighed. At udøve myndighed, at opdrage sine børn med myndighed, at sætte en nødvendig grænse for børns adfærd blev betragtet som vold af dem, der opfattede tilværelsen som grænseløs og bestemt af ubegrænsede rettigheder, og således var det nok at sige ordet vold mod børn. At det var mindst lige så voldeligt at slå børnenes hjem i stykker, at rive børnene fra forældrene under henvisning til ideologiske begreber, derom havde behandlersamfundet intet begreb.

På samme måde bruges ordet vold i dette beslutningsforslag. Igen er ordet tilsyneladende nok, men er det tilstrækkeligt at råbe »vold« imod en ægtemand? Må man ikke fastholde ganske kontant og konsekvent, at hvis der ikke foreligger en dom for vold, kan man ikke tage ordet alvorligt? Eller har en ægtemand ikke også krav på retsbeskyttelse? Er det pr. definition mere mistænkeligt at være mand end at være kvinde? Det får man en fornemmelse af, når man læser dette beslutningsforslag, og derfor er vi meget betænkelige ved at tage dets indhold alvorligt.

Vi er som tilhængere af retssamfundet modstandere af vold. Men vi vil ikke godtage anklagen eller udtrykket, medmindre anklagen har ført til en retssag, der er endt med en dom for vold. Foreligger der en dom mod manden, vil vi ikke godtage den udenlandske kvindes opholdstilladelse, medmindre hendes tilknytning til det danske samfund er solid og dokumenteret.

Alternativet er jo, at voldsbegrebet bruges som en sikker vej til at opnå opholdstilladelse. Alternativet er en endeløs række sager, hvor beskyldningen om vold fungerer som den nemme og bekvemme udvej til at kunne få opholdstilladelse.

En sådan tilstand er hverken klædelig for et retssamfund eller for en nation. Vi siger derfor nej også til dette beslutningsforslag.

(Kort bemærkning).

Pernille Falcon (EL):

Jeg ved ikke, om hr. Krarups bemærkninger skal forstås derhen, at med hensyn til de sager, der

huserede i 1980'erne, som udløste tvangsfjernelser af børn – det var ganske alvorlige sager med mishandling af børn – vil man nu sætte spørgsmålstegn ved mishandling af kvinder. Det lød lidt, som om man fra Dansk Folkepartis side vil sanktionere mishandlingen af kvinder på samme niveau, som der var tale om i forbindelse med de tvangsfjernelser i 1980'erne, der blev henvist til.

Men det, jeg gerne vil spørge til, er, om Dansk Folkeparti opfatter det som krænkelse af mandens retssikkerhed, hvis kvinden får lov at blive i Danmark efter at have forladt et voldeligt ægteskab.

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Så er vi igen, hvor vi var ved forrige debat, at de mere eller mindre irrelevante paralleller føres frem.

Det, jeg var ude på med at nævne 1980'ernes og 1990'ernes forsorg for den private familie, var en problematisering af begrebet vold. Det er ikke uden videre entydigt. Jeg gør opmærksom på og gjorde opmærksom på dengang, at måske var det samfundet, der var langt mere voldeligt over for hjemmene, end hjemmene var det mod deres egne børn.

I de sager, hvor jeg var bisidder – og det var en del – var der meget sjældent tale om vold mod børn, der var måske tale om forældre, der havde svært ved på grund af sygdom at opfylde deres forpligtelser over for børnene, og som kunne have fået hjælp. I stedet valgte man, siger jeg, den voldelige udvej at tvangsfjerne børnene.

Så jeg må desværre sige, at jeg finder spørgsmålet fuldstændig irrelevant, og jeg synes ikke, der er grund til at bruge tid på det.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Fru Else Theill Sørensen som ordfører.

Else Theill Sørensen (KF):

Heller ikke dette beslutningsforslag fra Det Radikale Venstre og SF kan Det Konservative Folkeparti støtte.

Jeg vil især knytte kommentarer til de to første af de fire punkter. Det første hedder, at udenlandske kvindelige statsborgere, som ikke har varig opholdstilladelse, altid skal bevare deres midlertidige opholdsgrundlag, hvis de må bryde ud af eller smides ud af et voldeligt ægteskab.

Kl. 16.30

Som udgangspunkt vil jeg sige, at hvis jeg nu var rejst til Rusland, Ungarn eller Sverige og havde giftet med en derboende statsborger, og han så bankede mig, ville der ikke være noget, der var mig mere nærliggende end hurtigst muligt at rejse hjem. Så det er da noget underligt noget, at det skulle være en særlig grund til, at man fik bevaret sit midlertidige opholdsgrundlag. Opholdsgrundlaget for de kvinder, der her er tale om, er, at de er gift med en herboende mand, og hvis de ikke mere er gift med den mand, fordi de af helt forklarlige årsager ikke bryder sig om at være gift med ham mere, så er der ikke noget opholdsgrundlag mere.

At der så i ganske særlige tilfælde er den situation, at kvinderne meget vanskeligt kan vende tilbage til deres hjemland, fordi det måske dér er skamfuldt at have været gift, og hvad ved jeg. Det kan være, at de har giftet sig med en, som familien havde noget imod at de giftede sig med, og der kan være så meget andet. Men hvis der af den grund er hindringer for, at kvinden kan vende hjem, er det noget andet, men der bliver altså faktisk også taget særlige hensyn. Jeg synes, det er helt overdrevet at bruge det som eneste grund til altid at bevare den midlertidige opholdstilladelse; så kan jeg hurtigt finde en måde at omgå familiesammenføringsreglerne på.

Punkt 2: De udenlandske kvindelige statsborgere skal sikres en uvildig bisidder og tolk, som ikke må være et familiemedlem, hvis de henvender sig til politiet, på skadestuer osv. Der mener jeg faktisk allerede myndighederne er forpligtede til at skaffe tolk, og jeg mener også, at alle voldsramte har mulighed for at få beskikket en bistandsadvokat, sådan at punktet i virkeligheden allerede er opfyldt.

Men med disse korte bemærkninger skal jeg sige, at Det Konservative Folkeparti ikke kan støtte beslutningsforslaget.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Fru Else Theill Sørensen nævnte, at man jo kunne misbruge de her regler, og hvis man var voldsramt, fik man opholdstilladelsen.

Hvad er det, fru Else Theill Sørensen snakker om her? Er det en eller anden idé om, at kvinderne slår sig selv eller kaster sig ned ad trapperne, og så, når de dukker op på skadestuen og er alvorligt forslåede, fortæller, at de er blevet slået af deres mænd? Er det sådan, at vi skal signalere til skadestuelæger eller andre, der modta-

ger de her kvinder, krisecentrene, at de skal have en mistanke om, at kvinderne selv har påført sig de skader for at få opholdstilladelse?

Hvad er det, fru Else Theill Sørensen refererer til?

(Kort bemærkning).

Else Theill Sørensen (KF):

Nej, det sidste kan jeg klart afvise. Det er ikke tanken, at læger, skadestuer osv. skal have den mistanke, men den kvinde, der står over for at flytte til Danmark som familiesammenført med en dansk mand, har måske allerede før ægteskabets indgåelse en stærk mistanke om, at den mand måske ikke er helt så fredsom, som hun gerne ville have han var. Det kunne jo være, at hun allerede på det tidspunkt burde sige: Det må jeg hellere afholde mig fra. Men hvis det giver en billet til at få permanent opholdstilladelse i Danmark, er tærsklen måske lidt anderledes.

Det var det, jeg mente med det.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Nu tror jeg ikke, det kræver den store indsigt i den menneskelige psykologi at vide, at mange af de kvinder, der bliver udsat for vold – der er nogle, der beregner det til omkring 40.000 kvinder herhjemme, der er udsat for vold fra deres ægtemænd – typisk er kvinder, som jo ikke er gået ind i et forhold, fordi de har vidst, at de ville møde en mand, der var voldelig. Det er jo en adfærd, der nogle gange enten udvikler sig eller på andre måder overrasker kvinderne. Så det, at kvinderne ligesom selv skulle vide, hvad de går ind til, kan jeg ikke forstå at man bruger som et argument for at afvise forslaget.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Hr. Kamal Qureshi som ordfører.

Kamal Qureshi (SF):

SF mener, det er helt centralt at sikre kvinders retsstilling, at sikre kvinders ligestilling, og i vores opfattelse af menneskerettigheder og kvinders rettigheder skelner vi ikke imellem, hvorvidt man er dansk statsborger, eller man ikke er dansk statsborger.

Kl. 16.35

Det er ikke rimeligt, at udenlandske kvinder, der opholder sig i Danmark, er retsløse og er her fuldstændig på deres mænds nåde, at deres mænd kan gøre, hvad pokker de vil, for hvis de

siger, at de ikke vil finde sig i det, er alternativet, at de bliver sendt ud af landet.

Det er at vælge mellem pest og kolera, som der også står i forslaget, det er at sige til de kvinder, som nogle mænd henter til Danmark, at enten skal de finde sig i den vold, som deres mænd udsætter dem for, eller også bliver de sendt retur til et land, der måske er meget fattigt, eller måske under alle omstændigheder til en tilværelse, hvor de skal starte forfra, måske oven i købet med et barn, efter den periode, de har opholdt sig i Danmark.

Det er fuldstændig urimeligt, at kvinder på den måde bliver gjort retsløse og alle deres rettigheder bliver overladt til mandens forgodtbefindende.

Det er jo ikke en bekymring, som kun De Radikale og SF deler. Som den radikale ordfører også anførte, er det noget, som også Venstres egne partimedlemmer, Venstres egne folketingsmedlemmer i folketingsgruppen i det nuværende Folketing, er bekymrede for. De er også bekymrede for de kvinder, der bliver sendt ud af Danmark.

Hr. Troels Lund Poulsen, som er Venstres ligestillingsordfører, og hr. Eyvind Vesselbo, som er Venstres ordfører for indfødsretssager, har begge været ude at kritisere den måde, håndteringen af voldsramte udenlandske kvinder bliver tacklet på af regeringen. De mener, at det er bekymrende, at så mange af dem bliver sendt ud, når de er voldsramte. Så det er ikke en bekymring, som er grebet ud af den blå luft, eller en bekymring, som kun er rejst af oppositionen; Venstres egne folketingsmedlemmer kritiserer regeringens håndtering af problemet.

Så på den måde er det i hvert fald en måske lidt for skarp afvisning fra ministerens side, når hans egne partimedlemmer mener, at det er et problem, som regeringen ikke klarer godt nok. Det er simpelt hen et problem, regeringen ikke løser på en tilfredsstillende måde, og der er alt for mange kvinder, der i dag stadig væk er prisgivet og er underlagt deres mænds forgodtbefindende.

Så vi mener, det er et godt forslag, og vi er egentlig lidt overraskede over afvisningen fra regeringen, på trods af at regeringens egne folketingsmedlemmer deler bekymringen med SF og De Radikale.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):
Fru Pernille Falcon som ordfører.

Pernille Falcon (EL):

Det er et forslag, der efter Enhedslistens opfattelse er rigtig godt, og som vi gerne støtter. Der har længe været behov for en indsats, der kan sikre udenlandske kvinder mod misbrug af vold.

Det kan i forvejen være meget svært at bryde ud af et voldeligt forhold, det er erfaringen fra kvindekrisecentrene igennem flere årtier, og mange kvinder mister selvtilliden og troen på, at de kan selv, i takt med at de nedbrydes af volden. Her er det det sociale netværk på arbejdspladsen og i venskabskredsen, der hyppigt er afgørende for, om det lykkes, sammen med den støtte, som krisecentrene kan udgøre.

De udenlandske kvinder står i den sammenhæng dobbelt så dårligt som de danske. Kvindene har ofte et meget begrænset netværk, og en skilsmisse er ensbetydende med, at opholdstilladelsen ophæves, hvis det sker inden for de første år. Selv skilsmisser på grund af meget grov vold resulterer i en udvisning; så kvinderne straffes dobbelt.

Den mere raffinerede vold, psykisk terror, trusler og seksuelle overgreb er hyppigst endnu vanskeligere at dokumentere, og det vil ofte opleves som endnu mere skamfuldt for kvinden at bede om hjælp i den sammenhæng. Og så kommer Danmark og straffer oveni: Ud, hjem med dig.

For det er jo netop de kvinder, der ikke har noget at vende hjem til, som bliver i de voldelige ægteskaber, sådan som det er nu. Og når to ud af tre kvinder, der forlader deres mænd på grund af vold inden for de første 2 år, ender med at blive udvist, er der noget galt, der skal rettes op på, og det er jo så beklageligt, at regeringen ikke vil være med til det.

At bevise volden kræver, som det fremgår, en særlig indsats og bevågenhed fra både politi, skadestue, egen læge og sundhedsplejerske, men vel egentlig også fra sprogcentre, hvor nogle af kvinderne går. Og selv om sundhedspersonalet, som integrationsministeren var inde på, har journaliseringspligt, er det jo sådan, at en del af volden finder sted på et tidspunkt, inden kvinderne har smidt håndklædet i ringen og egentlig selv præsenteret det, de er udsat for, som vold, så beviserne kan senere hen være vanskelige at hente frem.

Kl. 16.40

Det fremgår af forslaget, at der ved anmeldelsen af vold i hjemmet skal være en bisidder og tolk, der ikke er familiemedlem, og det er typisk

nødvendigt i sammenhænge, hvor familien er på mandens side, men det kan også opfattes som for intimt, hvis man er afhængig af et familiemedlem, der tolker, og dermed får alle detaljer.

Men i virkelighedens verden vil kvinderne typisk have været på skadestuen en del gange, før de anmelder det som vold, og før myndigheder fanger, at det er det, der er tale om, og handler ud fra det. Men jeg vil da foreslå, at man under udvalgsarbejdet mere direkte inddrager krisecentrenes erfaringer og vurderinger af, hvordan en oprioritering af indsatsen yderligere kan ske.

Mogens Nørgård Pedersen (KRF):

Da Kristeligt Folkepartis ordfører på området, fru Bodil Kornbek, ikke kan være tilstede, skal jeg fremsige følgende:

Vold mod kvinder er den mest udbredte forbrydelse i verden og betragtes i dag internationalt som en krænkelse af menneskerettighederne. Vold mod kvinder er et samfundsproblem og ikke et socialt problem, der hører den hjemlige sfære til.

Regeringen har fokus på bekæmpelse af vold mod kvinder. Der er sat midler af til forbedringer på krisecentre, til psykologhjælp, til børn i voldsramte familier. Der igangsættes oplysningskampagner osv. De første vigtige tiltag er iværksat.

Men forslaget fra Det Radikale Venstre er meget konkret, da det tager fat på problemstillingen, som er velkendt, men som endnu ikke er løst.

Udenlandske kvindelige statsborgere, som ikke har varig opholdstilladelse, fastholdes i dag i voldelige forhold, fordi valgmuligheden enten er at blive eller at forlade Danmark til fordel for en uvis skæbne. Det er uacceptabelt.

Med dette forslag vil det være muligt for de voldsramte kvinder at bryde ud af forholdet uden at skulle forholde sig til den uoverskuelige situation, det er at skulle forlade både Danmark samt eventuelle børn. Det skal i fremtiden være muligt at bevare deres midlertidige opholdstilladelse.

Forslagets øvrige elementer indebærer en forbedret oplysningsindsats over for udenlandske kvinder vedrørende deres rettigheder og muligheder, hvis de er udsat for vold i hjemmet, mulighed for tolk og uvildig bisidder ved henvendelse til de offentlige myndigheder samt en oplysningsindsats over for politiet og relevant per-

sonale i sundhedsvæsenet med henblik på at indskærpe deres forpligtelser til at dokumentere kvindens fysiske og psykiske tilstand ved henvendelse som følge af vold.

Kristeligt Folkeparti kan derfor støtte forslaget.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Så er det fru Elsebeth Gerner Nielsen som ordfører for forslagsstillerne.

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

I slutningen af 1998 kom Subhija Delic til Danmark fra Bosnien. Hun flyttede ind i sin mands lejlighed i Vejle. De første måneder gik ægteskabet godt, og hun fik oven i købet hurtigt arbejde i det rengøringsfirma, hvor hendes mand også arbejdede.

Der gik imidlertid ikke lang tid, inden manden viste sider af sig selv, som var ganske forfærdelige. Hun skulle stå til rådighed for ham og vennerne dag og nat, samtidig med at hun arbejdede. Han sørgede oven i købet for selv at blive arbejdsløs, så han ikke behøvede at lave noget. Og makkede hun ikke ret, fik hun tæv.

Kollegerne på arbejdspladsen gjorde, hvad de kunne for at hjælpe hende. Der var simpelt hen ikke en kollega, der ikke var klar over, hvad det var, der foregik, og også var parat til at hjælpe hende og dokumentere, at der var tale om vold.

Alle vidste med andre ord, hvor galt det stod til, og til sidst fik de hende til at tage på et krisecenter med det resultat, at den 1. august sidste år måtte Subhija Delic forlade Danmark på trods af et enormt dokumentationsmateriale. På trods af at hun havde fast arbejde, og at hun også havde skaffet sig en bolig, blev hun udvist. Nu kan hun ikke længere tale sin sag, for hun er ikke længere i Danmark.

Det samme gælder mange andre udenlandske kvinder, der først har været igennem et helvede af et ægteskab for derefter at blive smidt ud af landet. Det er virkelig det, man kalder dobbeltstraf.

Enkelte hører vi dog fra. Det gælder f.eks. Valentina, en russisk kvinde, som fik familiesammenføring med en herboende dansk mand for nogle år siden, og hun havde sin datter Karolina med. Også hun udstod et væld af rædsler, inden hun til sidst søgte til krisecentret i Kolding. Også hendes sag endte med, at hun og datteren, som ellers var faldet godt til i dansk skole, havde fået gode kammerater og talte strålende dansk, måtte rejse tilbage til Rusland.

Kl. 16.45

Vi har lige modtaget et brev fra Valentina, hvor hun fortæller om sine trængsler, bl.a. at hun ikke har kunnet få opholdstilladelse i Rusland, fordi hun har været gift og boet i Danmark. Som jeg forstår det, er det faktisk sådan, at i og med at hun ikke når at blive skilt, inden hun tager ud af landet, er hun i den situation i Rusland, at så kan hun ikke få permanent opholdstilladelse. Uden permanent opholdstilladelse kan hun ikke få arbejdstilladelse, og uden arbejdstilladelse kan hun ikke forsørge sit barn. Hun klarer sig så på bedste beskub og overlever kun, fordi der er danske venner, der hjælper hende.

Det er Valentina og alle hendes ligestillede, Det Radikale Venstre og SF ønsker at hjælpe med dette beslutningsforslag. Vi ønsker ganske enkelt at sikre, at voldsramte udenlandske kvinder uden permanent opholdstilladelse under alle omstændigheder har ret til at blive i Danmark.

Valentina blev udvist, selv om hun kunne dokumentere volden, selv om de forhold, hun vendte tilbage til, var yderst usikre, selv om der var børn involveret. I bemærkningerne til § 26 står der ellers, at det netop er sådanne forhold, man skal tage hensyn til, inden man udviser en udlænding.

Vi ønsker at hjælpe nogle af de mennesker i det her land, som er allerallerringest stillet, nemlig kvinder, som af frygt for en udvisning forsøger at overleve i et voldeligt ægteskab.

Ministeren fortalte meget åbenhjertigt om, at der er blevet lavet en pjece, som nøjagtigt fortæller kvinderne, hvad deres rettigheder er. Og hvis kvinderne er kloge, er de også klar over, at i det øjeblik, de melder en mand for vold og han bliver dømt for vold, mister de deres opholdstilladelse. For hvis han først kommer i fængsel, bor de ikke længere sammen, og så bliver kvinden udvist.

Med andre ord: Det værste, der kan ske for en kvinde, er rent faktisk, at hendes mand bliver dømt for den vold, han har begået mod hende. Det synes jeg er en slem fælde at sidde i, at man altså ikke kan få dømt sin egen mand, fordi man er bange for at blive udvist.

Samtidig med det her forslag har vi behandlet et andet forslag, som også har indflydelse på det her område, bl.a. 10-års-reglen, som jeg forstår at regeringen sandsynligvis støtter. Der er også et krav i vores andet forslag om, at manden skal være forpligtet til at forsørge kvinden her i

landet, indtil hun har fået permanent opholdstilladelse.

Det er altså en gratis omgang for regeringen at gå ind og hjælpe de her kvinder, for vi siger, at forudsætningen for familiesammenføring er, at den herboende skal forsørge ægtefællen, indtil vedkommende har fået permanent opholdstilladelse. Det koster os med andre ord ikke noget at hjælpe disse kvinder. Der er også en række andre elementer i vores tidligere forslag, som kan hjælpe de her kvinder.

Det er vores opfattelse, at Danmark er mere end på kant med den internationale kvindekonvention, den, der hedder CEDAW-konventionen, The Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. Det blev bl.a. påpeget i 1993 af Udvalget vedrørende udenlandske kvinders integration og retsstilling i Danmark, det udvalg, der dengang blev kaldet Kvindeudvalget. Det er før min tid, så jeg kan ikke huske dets beretning, men jeg har læst om det.

Kvindeudvalget anbefalede, at Danmark skulle ændre udlændingeloven sådan, at udenlandske kvinder udsat for vold blev beskyttet bedre, og derfor blev udlændingelovens § 26 ændret i 1996, uden V's og K's medvirken, det erkender jeg. Og jeg synes, at det ville være utrolig godt for regeringspartierne at læse ordførertalerne fra dengang igennem. For hvis man læser dem, er det klart for enhver, at V og K kunne egentlig ikke gå ind og støtte de her kvinder, for allerede på det tidspunkt sagde man nærmest: Det her er da disse kvinders egen sag og de stakels mænd, det her kunne gå ud over.

Med den fortolkning, som er lagt ned over § 26, må vi sige, at den har ikke haft den virkning, som et flertal af Folketingets partier i 1996 ønskede. Derfor er der behov for f.eks. en uddybning af bemærkningerne eller en helt anden udformning af paragraffen i udlændingeloven.

Så havde jeg egentlig håbet på, at jeg nu kunne sige, at det overlader jeg trygt til Integrationsministeriet. Jeg var sådan set, da jeg kom her i dag, fuldstændig sikker på, at regeringen ville støtte det her, for det var da et af de steder, hvor man kunne vise sit humanistiske ansigt: at hjælpe de mest sølle i det her samfund. Og oven i købet er vi kommet med forslag til, hvordan man gør det gratis. Men det var altså ikke nok.

Kl. 16.50

Ministeren er tilfreds med, at én ud af tre får lov til at blive – én ud af tre. Der er med andre

ord to, der bliver udvist, hver eneste gang der er en, der får lov til at blive.

Så siger ministeren også, at kvinderne får tolkebistand. Hvis man taler med krisecentrene, kan de fortælle, at der gives ikke tolkebistand, slet ikke i tilstrækkelig grad, og man kan også fortælle, at der simpelt hen ikke er en tilstrækkelig opmærksomhed i de forskellige offentlige myndigheder omkring disse kvinders særlige situation.

Så der er brug for en ekstra indsats. Jeg er selvfølgelig glad for, at regeringen har gjort noget, og at man har lavet sin handlingsplan, men for mig at se er den handlingsplan først og fremmest ord – ord, ord, ord – der er så utrolig lidt handling i den.

Fru Else Theill Sørensen sagde: Det er noget mærkelig noget, at man vil ind og støtte disse kvinder – mærkeligt. Jeg synes, at det er nødvendigt at gå ind og hjælpe disse kvinder.

Ministeren siger, at politiet er opmærksom på den her sag. Det hjælper bare ikke, at politiet er opmærksom på det, for kvinderne tør ikke gå til politiet. Kvinderne tør selvfølgelig ikke gå til politiet. Vi havde et møde i krisecentret i Kolding, hvor vi spurgte politiet: Hvor mange henvendelser har politiet haft sidste år fra udenlandske kvinder, som havde været udsat for vold? Så vidt jeg husker, var det 2. Så spurgte vi bagefter krisecentret: Hvor mange indflytninger har I haft af voldsramte kvinder fra den politikkreds, som Kolding omfatter? Og så vidt jeg husker, var svaret 38.

Det vil sige, at der var 36, der ikke havde meldt volden, for det turde de ikke. Og hvorfor? Fordi de er bange for, at det ender med, at de mister deres opholdstilladelse. Det er det, der er problemet. Derfor håber jeg meget, at regeringen og regeringspartierne vil tænke sig om endnu en gang, og jeg håber også, at den holdning, som hr. Troels Poulsen og hr. Eyvind Vesselbo gav udtryk for, på en eller anden måde har bare en lille smule basis i regeringen.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Jeg går ud fra, at ordføreren har tilladelse til at offentliggøre de navne, der blev nævnt her i talen.

(Kort bemærkning).

Else Theill Sørensen (KF):

Jeg er spændt på at se udskriften af den her folketingsdebat. Jeg kan ikke genkende, at jeg skulle have sagt, at det er noget mærkelig noget, at

man vil ind og støtte de her kvinder. Det kan jeg slet ikke forestille mig at jeg har sagt. Jeg synes faktisk – jeg ved ikke, om det er tilladt at sige det – at det er uforskammet af fru Elsebeth Gerner Nielsen at stå og lade, som om hun citerer mig for noget, som jeg ikke har sagt, og som jeg ikke kunne drømme om at sige. Jeg kunne aldrig finde på at sige sådan noget, og jeg mener det heller ikke. Så derfor ville det være endnu mere forfærdeligt, hvis jeg stod og sagde det. Men jeg føler mig dybt krænket af sådan et citat.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Jeg har ikke tænkt mig at sære fru Else Theill Sørensen, men det, fru Else Theill Sørensen rent faktisk sagde, var, at det var noget mærkelig noget, hvis disse kvinder skulle have lov til at blive i Danmark, fordi de havde fået tæv. Det var noget mærkelig noget, at det i sig selv skulle være en begrundelse, hvis deres tilknytning til Danmark i øvrigt ikke var ret stor.

Jeg er glad for, hvis det er rigtigt, at fru Else Theill Sørensen ikke mener det, for så er der jo håb for kvinderne og håb om, at vi på et tidspunkt kan mødes om en lempelse af udlændingeloven på det her område.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jeg vil godt bede fru Elsebeth Gerner Nielsen bekræfte følgende: Når vi taler om voldsramte kvinder, som har fået lov at beholde deres opholdstilladelse, er der ikke nødvendigvis tale om, at kvinder er voldsramte på en sådan måde, at mændene er dømt.

Det er jo det, jeg egentlig har været imod fra starten, at man altså ved at komme og sige, at man er voldsramt og kan bibringe en sandsynlighed over for Udlændingestyrelsen, kan sætte det stempel på en mand, at han er voldsmand, selv om han ikke er dømt.

Så jeg synes, at den der sådan meget højt skingrende skrigende tale om, hvor forfærdelige vi andre er, skulle man dæmpe lidt ned og så komme herop og bekræfte, at flere af dem, der får lov at beholde deres opholdstilladelse, slet ikke har fået dom for, at de har været udsat for vold.

Kl. 16.55

Will fru Elsebeth Gerner Nielsen komme herop og bekræfte det? Ellers må hun dokumentere det modsatte.

(Kort bemærkning).

Else Theill Sørensen (KF):

Ja, nu kom det da en hårsbred nærmere det, jeg har sagt. Men det, jeg har sagt, er, at det vil være, det kan godt være jeg brugte ordet mærkeligt, hvis man altid skal kunne bevare sit midlertidige opholdsgrundlag, alene fordi man i et ægteskab er ramt af vold. Det er det, at denne vold alene skal være grund til opholdstilladelsen, jeg har talt imod.

Og det er noget ganske andet end det, jeg for lidt siden blev skudt i skoene.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Det synes jeg ikke det er. Men jeg forstår godt, at fru Else Theill Sørensen og også fru Birthe Rønn Hornbech føler sig berørt af denne sag. Det må man næsten gøre med vores køn, og nu ved jeg godt, at det kan vi få en lang diskussion om. Men vi snakker faktisk om de mest sårbare kvinder i det her samfund, udenlandske kvinder, som måske ikke kender deres rettigheder, og som oven i købet har været udsat for vold.

Jeg synes, det bør berettige til, at det danske samfund siger: Disse kvinder har været udsat for noget utrolig ubehageligt i det danske samfund, og derfor er vi parate til at hjælpe dem. Og vi er oven i købet parate til at gå ind og stille krav til manden, krav om, at vedkommende skal forsørge dem, indtil de har fået deres permanente opholdstilladelse.

Jeg forstår ikke, at vi ikke kan enes om det at stille nogle flere krav til de pokkers mænd, som får koner herop, tæver dem gule og grønne og sender dem hjem igen, somme tider på statens regning, så vidt jeg har forstået. Det er fuldstændig gratis for disse mænd at tage en kvinde herop, behandle hende dårligt, sætte hende af på nærmeste krisecenter, og derefter klarer staten resten. Det er simpelt hen ikke rimeligt. Og det tror jeg heller ikke fru Else Theill Sørensen synes.

Og til fru Birthe Rønn Hornbech: Altså sådan som § 26 er udformet, er kravet ikke, at kvinderne skal have anmeldt volden og manden skal være dømt. Og det med at få permanent opholdstilladelse, det med, at man ikke får sit opholdsgrundlag inddraget, indebærer ikke, at der sker noget med manden. Så derfor er manden ikke dømt. Men blå mærker, psykologerklæringer, erklæringer fra krisecentrene er dokumentationen for, at kvinderne har lidt psykisk og fysisk overlast. Og det er det, § 26 forudsætter som

en betingelse for, at disse kvinder kan få lov til at blive.

Det, jeg appellerer til, er, at man overholder den ånd, som § 26 er skrevet i.

(Kort bemærkning).

Else Theill Sørensen (KF):

For en sikkerheds skyld skal jeg sige, at jeg går ikke ind for, at danske mænd kan hente udenlandske kvinder hertil, tæve dem gule og grønne og smide dem hjem igen. Jeg regner faktisk med, at det er strafbart at gøre sådan noget, og at mænd, der gør sådan noget, bliver straffet for det.

Så appelleres der til, at jeg ligesom på mit køns vegne skulle kunne sætte mig ind i situationen. Jeg startede faktisk min ordførelse med at sige, at jeg egentlig havde den fornemmelse, at hvis jeg nu engang i tidernes morgen havde forelsket mig i en russer eller en amerikaner eller en svensker og var så forelsket i ham, at jeg ville rejse til hans hjemland og gifte mig med ham, og han så viste sig at være ganske anderledes og ikke sød og rar, men gennembankede mig, så ville jeg kun have ét i tankerne. Det var at komme hjem til Danmark. Så jeg ville da tro, at statistisk set må de fleste da have lyst til at komme til deres hjemland.

Men sagen er, at der jo er mange, der har troet, at det var nøglen til det forjættede land, nøglen til et helt andet samfund, til vores velfærds- og velstandssamfund, og det vil det også være for nogle af dem. Men derfor skal det ikke alene være opholdsgrundlag, at man kommer ud af et voldeligt ægteskab.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Det, vi diskuterer her, når fru Elsebeth Gerner Nielsen taler så meget om de forfærdelige mænd, der har fået familiesammenføring, er jo den kamp, Det Radikale Venstre op gennem 1980'erne og 1990'erne har ført, for, at alle skulle have familiesammenføring. Så ser vi jo resultaterne.

Kl. 17.00

Men jeg er da glad for, at fru Elsebeth Gerner Nielsen nu kommer lidt tættere på, hvad der egentlig står i udlændingeloven. Så synes jeg bare, fru Elsebeth Gerner Nielsen skulle holde op med at argumentere med, at kvinderne ikke tør gå til politiet, når fru Elsebeth Gerner Nielsen selv siger, at det ikke er nogen betingelse for at bevare opholdstilladelsen. Argumentationen

hænger ikke sammen, og det har den overhovedet ikke gjort i dag.

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Jeg er jo som værende af mandkøn meget betænkelig ved at tage ordet i denne debat, men jeg synes faktisk, hvis jeg må sige det, at niveauet har været meget ringe.

Jeg synes faktisk godt, man kan kræve af fru Elsebeth Gerner Nielsen, at hun hører på det, fru Birthe Rønn Hornbech siger, nemlig at vil man tale om vold, så må man også dokumentere det igennem en dom. Ellers er der kun tale om sladder, og det kan man ikke bruge til noget, slet ikke i forbindelse med en lovgivning.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Det er vi altså *meget* uenige om.

Det er ikke et spørgsmål om at lytte til fru Birthe Rønn Hornbech. Det er et spørgsmål om, at jeg ikke er enig med fru Birthe Rønn Hornbech i, at man altså skal have dømt manden for vold, for at det kan tælle med som et bevis for, at kvinden rent faktisk har været udsat for vold. Jeg mener, at blå mærker, brækkede ribben og psykologerklæringer, der viser, at man har været udsat for vold også af psykisk karakter, kan tælle med, og det er der faktisk en hel del af dansk lovgivning, der bygger på.

Så siger fru Birthe Rønn Hornbech, at der jo ikke er nogen grund til at være bange, for, som der står i § 26, man har ret til at blive. Men hvis kvinderne kan læse indenad og konstatere, at to ud af tre rent faktisk bliver udvist, så ville jeg som kvinde være enormt nervøs for at anmelde manden, i alt fald hvis jeg ikke ønskede at komme tilbage til mit hjemland, og det kan der være mange gode grunde til. Komme hjem til Danmark vil de fleste af os danskere sikkert rigtig gerne, fordi det er så godt et land, vi har. Jeg kan fortælle tårevædet om, hvor godt et land, Danmark er, og det lægger man især mærke til, når man har været ude at rejse.

Men der er andre lande, der altså ikke er så gode at komme hjem til og slet ikke som kvinde, og dem er vi også nødt til at tage hensyn til. Vi er nødt til at acceptere, må jeg sige til fru Birthe Rønn Hornbech, at det ikke er alle kvinder, der har det nær så godt, som vi har haft det, har haft de muligheder, vi har haft, har haft den frihed, vi har haft, og har nydt den ligestilling, som andre har kæmpet for at vi har fået.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Hvis jeg skal overbevises, så skal der argumenteres, og så skal der være konsekvens i argumentationen.

Det er ikke mig, der siger, at der ingen grund er til at være bange. Det er fru Elsebeth Gerner Nielsen, der bliver ved med at argumentere for, at folk ikke tør henvende sig til politiet. Så prøver jeg bare at nå frem til, at det heller ikke er et krav i udlændingeloven, og af pædagogiske grunde beder jeg fru Elsebeth Gerner Nielsen om selv at bekræfte det, for så kunne det være, at hun kunne huske det bagefter.

Så er det jo interessant, at for fru Elsebeth Gerner Nielsen er vold altså alt muligt, som fru Elsebeth Gerner Nielsen kan iagttage. Det er ikke beviser. Hvornår har De Radikale fået den retspolitik, at der ikke kræves beviser, før en mand kan dømmes?

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Når jeg hører fru Elsebeth Gerner Nielsen, så føler jeg mig faktisk hensat til et bestyrelsesmøde i Dansk Kvindesamfund.

Jeg må indrømme, at jeg synes, hvis jeg skal sige det sådan, at tonelejet er så højt, at jeg er lige ved at sige, at det skal gøre det ud for argumentation, og det gør det faktisk ikke.

Nu udvider fru Elsebeth Gerner Nielsen sine anklager med at tale om psykisk vold, og der er vi ude på det fuldstændig udokumenterbare, hvor man simpelt hen kan slynge om sig med beskyldninger, som overhovedet ikke er til at dokumentere.

Jeg synes, det er en meget, meget enkel verden, fru Elsebeth Gerner Nielsen er i, og jeg kan ikke lade være her lige ganske kort at minde om den sag, der for 20 år siden var – var det ikke i Aalborgs udkant – hvor der havde været mishandling af nogle børn i en lægefamilie, og hvor det viste sig, at konen, der var meget mandhaftig, simpelt hen havde gennembanket manden til at fortie den form for mishandling, der fandt sted.

Jeg synes altså, at verden godt kan se anderledes ud, end den gør i Dansk Kvindesamfund.

Kl. 17.05

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Fru Elsebeth Gerner Nielsen og derefter er det ministeren.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Jeg synes, det ville have været sjovt at have været med til et bestyrelsesmøde i Dansk Kvinde-samfund, som hr. Søren Krarup har deltaget i.

Så kan jeg trøste hr. Søren Krarup med, at hvis der skulle være en stakkels mand, der havde fået tæsk af sin kone, så er jeg også parat til at hjælpe ham. Det Radikale Venstre er indrettet sådan, at selvfølgelig hjælper vi også mænd, der skulle blive udsat for vold. Men jeg kender egentlig også kun det ene eksempel der fra Aalborg, og det er en rigtig god historie.

Til fru Birthe Rønn Hornbech: Jeg tror godt, fru Birthe Rønn Hornbech er klar over, at vi jo ikke her er i gang med at dømme manden. Det er ikke det, det handler om. Det er overhovedet ikke det, § 26 handler om. Hvis manden skal dømmes, så skal det ske efter straffelovgivningen. Det, vi er i gang med her, er at dokumentere, at kvinden har været udsat for vold, og at dokumentationen er så solid, at vi kan sige, at den kvinde har lidt så meget overlast, at det danske samfund har en forpligtelse til at beskytte hende.

Integrationsministeren (Bertel Haarder):

Men så går jeg ud fra, at manden skal dømmes, og det er jo det, fru Birthe Rønn Hornbech siger.

Jeg har ikke meget at føje til. Jeg synes, at fru Else Theill Sørensen og fru Birthe Rønn Hornbech både på en menneskelig og en juridisk måde har beskrevet, hvorfor tilstanden er, som den er.

Så vil jeg blot føje til: Tilstanden er nøjagtig, som den var, da fru Elsebeth Gerner Nielsen var minister. De regler, vi kører efter, er fra 1996, og da vi ændrede udlændingeloven, besluttede vi meget bevidst, at her skulle der ingen ændringer ske, fordi det er så vanskeligt og så følsomt.

Den eneste ændring, der er sket, er, at vi har givet langt flere penge af satspuljemidlerne til disse voldsramte kvinder. Det er den eneste ændring, der er sket.

Så vil jeg til sidst sige, at jeg har den største respekt for Dansk Kvindesamfunds bestyrelsesmøder, og skulle jeg blive inviteret til et af dem, kommer jeg med største glæde.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Når man nu hører Integrationsministeren sige, at alting er i orden, så vil jeg lige citere her fra en avis fra den 23. april, hvor ministerens egen par-

tifælde, hr. Troels Lund Poulsen, citeres for at sige:

»Det er et tabuiseret område, hvor kvinder lever som husslaver.« Endvidere siges: »...at voldsramte kvinder fra udlandet skal have ret til ophold i Danmark. I dag lever udenlandske kvinder i årevis med bank og trusler af frygt for, at en skilsmisse ender med en enkeltbillet ud af landet.« Og så fortsætter hr. Troels Lund Poulsen: »Men flere og flere kommer i den situation, hvor der ingen er, der interesserer sig for dem. De er fuldstændig overladt til sig selv, og selv er de bange for at anmelde ægtefællen.«

Det er Venstres egen partifælle, der siger det her, samtidig med at ministeren mener, at alting er i orden, at der ingen problemer er. Kunne vi ikke få ministeren til at svare på, hvad der er vigtigt. Står ministerens egen partifælle bare og fyrrer ting af, uden at der er hold i dem?

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Jeg forstår godt, at ministeren er irriteret over ikke bare at kunne komme hjem, men det her er en vigtig sag. Hvis vi kan lave en aftale med Præsidiat om det, så kan vi godt udsætte sagen, så ministeren kan komme til sit møde.

Jeg vil gerne bede ministeren om at love her fra talerstolen, hvis det kan lade sig gøre, at det altid vil være sådan, at en kvinde, der får dømt sin mand for vold, får lov til at blive. Altså hvis det er sådan, at man er gået til politiet og har fået dømt sin mand, så behøver man ikke at være bange for at miste sit opholdsgrundlag. Er det sådan, det skal forstås?

Kl. 17.10

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Jeg synes da, det er helt i orden, at Venstres unge udenrigspolitiske ordfører mener, at for ham er voldsramte kvinder noget tabuiseret.

Men hvis man ser på, hvad denne regering har ydet, og også hvad den tidligere regering har ydet, af handleplaner, og jeg ved ikke hvad, om voldsramte, hvordan politiet igen og igen vejledes om, hvordan de skal forsøge at hjælpe ofrene, hvordan man giver offerrådgivning, hvordan man giver bistandsadvokater, så synes jeg ærlig talt ikke, man kan sige, det tabuiseres. Jeg synes nogle gange, at det er det modsatte, og at man bare løber med en halv vind, hvis man bare står frem og siger, man har været udsat for vold.

Der er det altså bare, at jeg tillader mig at påpege, at hvis man kalder en kvinde voldsramt, så har man også dømt manden som voldsmand, og det er jo en ny retspolitik fra SF og De Radikale, hvis ikke de mener, der skal være dokumentation for det, før man dømmer.

(Kort bemærkning).

Integrationsministeren (Bertel Haarder):

Spørgsmålet om der i alle tilfælde af dom for vold skal gives opholdstilladelse til kvinden, vil jeg overlade til de dygtige jurister, som administrerer disse regler helt i overensstemmelse med den måde, de blev administreret på under den socialdemokratisk-radikale regering, der opfandt disse regler, som vi kører videre med under denne regering.

Så vil jeg undskylde mit lille utålmodighedsudbrud. Det skyldes ikke den tid, denne debat tager, men at jeg synes, at Folketingets debatkultur er blevet uudholdelig. Man gentager sig selv ti gange fra denne talerstol. Det er det, jeg reagerer imod.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Jeg tror, ministeren glemte at sige, at det var meget bedre, dengang ministeren selv var ung og sad i opposition. Det var måske lige det sidste, vi manglede, at alting var meget bedre før. Men tingenes tilstand er jo nu sådan, at ministeren må svare på de spørgsmål, der bliver stillet af Folketinget, selv om der kan være et andet møde i byen, der må vente.

Jeg vil egentlig gerne bede ministeren om at forholde sig til det, som ministerens egne partifæller siger. De siger nemlig ikke som fru Birthe Rønn Hornbech, men ligestillingsordfører hr. Troels Lund Poulsen mener, at det er for svært at bevise. Der står, at når blot en tredjedel af kvinderne får medhold, så er det, fordi det er alt for svært for kvinderne at bevise volden, mener de to Venstrefolk. Derfor må integrationsministeren skære igennem og sikre lempeligere regler, mener de.

Det er jo sådan set det, vi beder ministeren om at forholde sig til.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Så er vi altså enige ministeren og jeg om, at der kan være en god grund til, at kvinderne ikke går til politiet og får dømt deres mand, for de kan

ikke være sikre på at få lov til at blive i Danmark, hvis han bliver dømt.

Nu vil jeg prøve at undersøge det. Men der må altså være et eller andet i dansk lovgivning, der sikrer, at man uden frygt kan gå til domstolene. Det må der være, for vi er jo i en helt vanvittig situation, hvis det er sådan, at man kan gå hen og blive straffet selv ved at anmelde noget.

Jeg ved ikke, om kvindekonventionen måske også kan bruges som en løftestang. Måske kunne ministeren, som selvfølgelig kender sit område langt bedre, end jeg gør, forklare mig, hvordan sammenhængen er.

(Kort bemærkning).

Birthe Rønn Hornbech (V):

Nu er mange af disse voldelige mænd, i hvert fald af dem, der bliver dømt, jo selv udlændinge. Fru Elsebeth Gerner Nielsen, jeg har et spørgsmål!

Mange af disse dømte er jo selv udenlandske mænd. Jeg vil derfor gerne spørge fru Elsebeth Gerner Nielsen, om fru Elsebeth Gerner Nielsen er med på ...

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Det kan man ikke. Der kan ikke stilles spørgsmål ud over til den sidste taler, og det var ministeren.

Birthe Rønn Hornbech (V):

Så vil jeg sige, at jeg synes, man skulle overveje, når man har så ondt af disse kvinder og synes, der skal ske noget, at man så tilslutter sig et ønske om, at udvisningsreglerne strammes. Det er jo ikke noget, Det Radikale Venstre nogen sinde ellers har villet være med på, men det var jo også en mulighed.

Kl. 17.15

(Kort bemærkning).

Integrationsministeren (Bertel Haarder):

Jeg forstår ikke helt fru Gerner Niensens betragtning, for når man rejser en sag om vold, så er man jo ikke sikker på at vinde den. Derfor løser fru Gerner Niensens forslag jo ikke problemet for kvinden, som er i tvivl om, hvorvidt hun tør rejse sagen.

Hr. Kamal Qureshis spørgsmål har jeg besvaret kort og klart med, at hr. Eyvind Vesselbo og hr. Troels Lund Poulsen hverken talte på Venstres vegne eller på regeringens vegne, da de skrev deres artikel, som jeg derfor også er ret uenig i. Jeg tror nemlig ikke, de var klar over, at

praksis her er fuldstændig uændret. Jeg tror, de troede, at der var sket en opstramning i forbindelse med udlændingelovgivningen sidste år, men det var der altså ikke. Vi kører videre efter radikal-socialdemokratisk praksis her i et og alt. Det eneste nye er, at der er mange flere penge til ofrene.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Fru Elsebeth Gerner Nielsen. Tredje og sidste.

(Kort bemærkning).

Elsebeth Gerner Nielsen (RV):

Nuvel, vi har lavet nogle regler i 1996. Det er ikke sikkert, de var gode nok. Derfor er vi parat til at lave dem om, vi kan have taget fejl.

Det er ikke korrekt, når ministeren siger, at der ikke er sket opstramninger i forbindelse med den nye regering, for man har jo lavet et tilknytningskrav, der er meget stærkere end det, der eksisterede, dengang den socialdemokratiske-radikale regering sad, og ministeren har selv svaret med henvisning til en paragraf, hvis nummer jeg ikke lige husker, at tilknytningskravet er blevet forstærket.

Så siger ministeren i øvrigt også, at det ikke er sikkert, at man får manden dømt. Det, jeg siger, er: Hvis man får sin mand dømt for vold, så kan man altså risikere lige pludselig ikke at kunne opretholde samlivet. Når man ikke kan opretholde samlivet, så skal ens opholdsgrundlag vurderes, og det, ministeren siger, er, at han ikke kan love, at man altså af den grund får lov til at blive. Vi må grave lidt mere i det her.

Så til fru Birthe Rønn Hornbech: Så vidt jeg ved, har vi støttet, at der er mulighed for at udvise kriminelle udlændinge. Nu er det bare sådan, at de fleste af dem, som rent faktisk har været med til at udøve vold over for kvinder, er danske statsborgere, nemlig 66 pct., indvandrere 11,4 pct., flygtninge 9,5 pct., asylansøgere 1,3 pct.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Det ville selvfølgelig være lidt rart, hvis ministeren ville høre efter spørgsmålet, så kunne vi spare hinandens tid. Det, der står i artiklen, er netop *ikke* et angreb på, at forholdene bliver forværret. Det er en faktisk problemstilling, som ministerens egne partifæller rejser, hvor de refererer til, at ud af 219 kvinder, som har søgt Udlændingestyrelsen om lov til at blive, fordi de er volds-

ramte, er det kun 72, der har fået medhold. Det er mindre end en tredjedel.

Det er det, der rejses som et problem. De gør ikke det, som ministeren siger, nemlig at de siger, at det er blevet meget værre under den nuværende regering. Det gør de ikke. De siger: Her er der en problemstilling, hvor kvinder lever som husslaver. Det er tabuiseret område. Og så opfordrer de ministeren til at gå ind og ændre det. Det er det, de anfører, og det er det, jeg beder ministeren om at forholde sig til.

Jeg beder ikke ministeren om at forholde sig til, hvorvidt de udtalte sig på ministerens vegne eller på regeringens vegne. Jeg beder ministeren forholde sig til, om det, de siger, er noget, som ministeren vil gøre noget ved, og om ikke ministeren kan se, at det er et problem, når det kun er en tredjedel af dem, der søger, som i dag under den eksisterende lovgivning ikke får afslag. Det er sådan set ikke et eller andet spørgsmål om, at de tager fejl i deres angrebsvinkel. Deres angrebsvinkel er den nuværende problemstilling.

(Kort bemærkning).

Integrationsministeren (Bertel Haarder):

De to tredjedele, som ikke får lov at blive, får jo antagelig afslag, fordi de for det første har været her i kort tid, og fordi det for det andet skønnes, at de uden store problemer kan vende tilbage til det land, de kom fra.

Så vil jeg til sidst sige til fru Gerner Nielsen, at praksis altså er uændret siden 1996. Tilknytningskravet gjaldt jo allerede for udenlandske statsborgere, før den nuværende regering tiltrådte, og den, som er blevet familiesammenført og kommet hertil som ægtefælle, er jo udenlandsk statsborger i den første lange tid. Derfor har tilknytningskravet ikke ført noget nyt med sig for denne gruppe, og derfor gælder det fortsat, hvad jeg svarede den 12. april sidste år på spørgsmål nr. 78 i Folketingets Integrationsudvalg:

Kl. 17.20

»Den foreslåede skærpelse af de tidsmæssige betingelser for meddelelse af tidsbegrænset opholdstilladelse vil ikke få betydning for praksis vedrørende inddragelse af opholdstilladelse for udlændinge, hvor grundlaget for tilladelsen ikke længere er til stede som følge af samlivsophævelse på grund af vold m.v.

Udlændingemyndighedernes praksis vil således fortsætte uændret, således at den pågældende gruppe udlændinge i samme omfang som hidtil vil kunne bevare opholdstilladelsen, selv

om samlivet på fælles bopæl er ophævet, når dette er sket som følge af vold m.v.«

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Udvalget for Udlændinge- og Integrationspolitik. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

17) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 127:

Forslag til folketingsbeslutning om indførelse af kærestevisum.

Af Elsebeth Gerner Nielsen (RV) m.fl.
(Fremsat 27/3 2003).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Integrationsministeren (Bertel Haarder):

Regeringen kan ikke støtte forslaget om et kærestevisum. Et sådant forslag vil, hvis det realiseres, udvande de ændringer, vi gennemførte sidste sommer vedrørende bekæmpelse af især arrangerede ægteskaber. Forslaget lægger jo op til en form for omgåelse af 24-års-kravet og tilknytningskravet, ved at unge mennesker uden videre og uden nærmere krav kan få deres kæreste til Danmark på en 1-årig opholdstilladelse, for selv om forslagsstillerne kalder det et visum, er det jo reelt en opholdstilladelse og samtidig vel også en arbejdstilladelse.

Formålet med 24-års-kravet er at beskytte unge mod et pres i forbindelse med indgåelse af ægteskab. Et kærestevisum vil nemt kunne bruges af familier til at presse unge under 24 til at få en kommende ægtefælle til landet; en ung herboende kan lettere blive overtalt til at møde den person, som familien har udpeget, og i samme åndedrag til at underskrive en erklæring til støt-

te for et kærestevisum, så de unge kan lære hinanden nærmere at kende i Danmark. Det er nemt at forestille sig det pres, der bagefter ville kunne være på den unge herboende for at indgå det planlagte ægteskab, når den pågældendes tvangsforlovede eller arrangeret forlovede samtidig opholder sig i Danmark i et helt år.

Kærestevisummet giver en meget let adgang til at få opholds- og arbejdstilladelse i Danmark, og det vil utvivlsomt være attraktivt for mange. Kærestevisummet vil også kunne misbruges af menneskesmuglere til at få asylsøgere til Danmark. Det eneste krav er jo, at en herboende person og en udenlandsk ansøger underskriver en erklæring om, at de er kærester, og at de skal bo sammen.

Der er jo ingen kontrol af forholdets varighed, ingen kontrol af forholdets seriositet, eller på hvilken baggrund det er indledt, ingen efterfølgende kontrol af, om kæresteforholdet fortsat består, når udlændingen med kærestevisummet er indrejst i Danmark, og ingen kan jo bebrejde den herboende noget, hvis kæresteforholdet ikke holder i Danmark, når først hverdagen indtræder, heller ikke selv om det brydes allerede efter en uges varighed.

Samtidig vil jeg gerne understrege, at det jo ikke er sådan efter de gældende regler, at kærester ikke kan mødes i Danmark. Vi har jo de gældende visumregler for turistbesøg, studiebesøg osv., og nogle kan få arbejdstilladelse, men en hel generel adgang til kærestevisum, uden at nogen krav skal opfyldes, ja, det er altså at ændre fundamentalt også hele det visumregime, som vi har på EU-plan, og som vi har i Danmark, hvor landene er opdelt i fire forskellige kategorier, alt efter hvor stor risikoen er.

Så, undskyld, dette med kærestevisum er vist ikke nogen god idé. Regeringen kan i hvert fald ikke støtte det.

(Kort bemærkning).

Kamal Qureshi (SF):

Har jeg forstået ministeren rigtigt, at ministeren siger, at det er en omgåelse af sikringen af de unges rettigheder, at en person kan komme til Danmark og møde dem, fordi det jo kunne være, at det er forældrene, der ønsker at bringe dem sammen?

Kl. 17.25

Er det sådan, at ministeren har planer om at lave et forslag, hvor man vil forhindre unge under 24 år at rejse ud af Danmark? Hvis det er et problem, at unge kommer til Danmark og mø-